

Lived Experience of Risk Factors Affecting Recidivism

Aboutorab Talebi

Associate Professor of Sociology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Rasool Goljooee *

PhD in social work and instructor at Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

The current research was done with the aim of knowing the risk factors affecting the Recidivism. Criminal and violent behavior is considered as a threat to the development of a civilized society and has been socially and legally condemned in every period of time, research has shown. Criminals who are released from prison re-enter the community with a high probability of recidivism and eventual incarceration. In recent years, the Criminal field has adopted an approach from the field of public health in an effort to understand the causes of delinquency and work to prevent it, which is called the risk factors model. Research has shown that if a person has certain risk factors, these factors will increase his chances of becoming a criminal.

Mohammad Yaqoubi and Mahmoud Elmi (2015) during a research entitled the role of family and social factors in the return of criminals to prison, showed that there is a relationship between the variables of acceptance by the society, acceptance by the family, and the level of job skills with return to prison. Tahereh and Akbar Varvai (2015) during a research entitled the effect of social rejection on the recidivism of women after being released from prison, showed that re-committing a crime has a significant relationship with social rejection and the higher the level of social rejection, the higher the probability of re-committing a crime among criminals. Haddadi and Salehi (1400) in a study titled the study of the effect of individual skills and situational prevention of police on recidivism showed that both individual skills and situational prevention of police have a significant negative effect on crime repetition. Sprout et al. (2017) have studied the effect of age on the intensity, influence and relative importance of dynamic risk factors in recidivism. Queslati et al. (2018) investigated recidivism in patients with schizophrenia, Leung et al. They

* Corresponding Author: goljooee@gmail.com

How to Cite: Talebi, A ; Goljooee, R. (2023). Offenders ' lived experience of risk factors affecting recidivism, *Journal of Social Work Research*, 10 (36), 31-70.

have conducted a study on recidivism among people with a history of committing sexual and antisocial crimes, and Jacobs and Gatleb (2020) have investigated the effect of Residence conditions on recidivism.

In this research, inductive and exploratory methods (grounded theory) have been used. The field of study of this research is Alborz and Tehran prisons, where prisoners with different conviction records for different crimes are kept. The sampling method of this research is qualitative sampling, which is also called purposive sampling or theoretical sampling. In this research, in the form of purposeful sampling, prisoners have been included in the research who have been sentenced to prison for the second or third time. 2- Have the ability to speak Persian. In the current research, using the purposeful sampling method and then theoretical sampling, people with criminal records more than twice (as sample units and observation units) were included in the research. And data saturation was provided by interviewing the 33rd research participant. Strauss and Corbin coding method was used for data analysis.

Based on the analyses conducted in open and axial coding, the total causal conditions of crime repetition include 7 major categories and 17 subcategories, including: 1-harmful compensation of lacks 2-unmet basic needs 3-individual-social disclusion 4- self-imprisonment 5-ineffective justice system 6-problematic redefinition of self-concept 7-criminal subcultural capital. Finally, we reached the core category of the sustainability of deprivation. which has multiple dimensions. individuals who engage in repeat offending, do so due to the continuity of a set of deprivations and that deprivation is not only caused by the individual actions of activists or due to the structure of society, but both of them have been effective in causing deprivation.

By examining the obtained model, it is possible to pay attention to the major impact of social factors as well as the impact of individual factors on the persistence of deprivation, as from Giddens' point of view, deprivation is not only caused by the individual actions of activists or caused by the structure of society, but both of them are effective in the occurrence of deprivation. Humans, despite their talent, are not only self-aware beings, but they reflect the current flow of activities and conditions, in a way, they involve both the people of the society and the economic, political, and cultural conditions in the occurrence of deprivation and underdevelopment, and to get rid of it, the change of people and The change of conditions should also be taken into account. In the processes of society, it is not possible to say that the main culprit

is the individual or the society in absolute terms. In the deprivation of people in society, it is not only the structures and conditions that make people face obstacles and deprivations, but also the people themselves with the actions they perform. In fact, it can be concluded that people and structures both contribute to deprivation.

تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر مؤثر بر تکرار جرم

دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

ابوتراب طالبی

دانش‌آموخته دکتری مددکاری اجتماعی و مدرس دانشگاه علامه
طباطبائی، تهران، ایران.

رسول گلجویی *

چکیده

پژوهش حاضر با هدف شناخت عوامل‌های خطر مؤثر بر تکرار جرم صورت گرفته است. تحقیقات نشان داده‌اند که اگر یک فرد دارای عوامل خطر خاصی باشد، این عوامل شانس وی برای تبدیل شدن به یک مجرم را افزایش خواهند داد. پژوهش حاضر تحقیقی کیفی است که با روش نظریه زمینه‌ای انجام گرفته است از روش نمونه‌گیری هدفمند و سپس نمونه‌گیری نظری، افراد دارای سوابق کیفری بیشتر از دو مرتبه (به عنوان واحدهای نمونه و واحدهای مشاهده) وارد پژوهش شدند. بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته در کدگذاری باز و محوری، مجموع شرایط علی تکرار جرم شامل ۷ مقوله عمده و ۱۷ زیرمقوله است که عبارت‌اند از: ۱- جبران آسیب‌زای نداشته‌ها ۲- عدم تأمین نیازهای پایه ۳- رانش فردی-اجتماعی ۴- گرفتارشدگی یا در خویشتن حبس‌شدگی ۵- نظام قضایی ناکارآمد ۶- بازتعریف مسئله‌ساز خودپنداره ۷- سرمایه خرده‌فرهنگی مجرمانه. نتیجه پژوهش نشان داد که در نهایت به مقوله هسته‌ای پایداری محرومیت می‌رسیم این محرومیت دارای ابعادی است. افرادی که به سوی تکرار جرم می‌روند به دلیل تداوم مجموعه‌ای از محرومیت‌ها مرتکب تکرار جرم می‌شوند و اینکه محرومیت تنها ناشی از اعمال فردی کنشگران و یا ناشی از ساختار جامعه نیست بلکه هر دوی آنها در بروز محرومیت مؤثر بوده‌اند.

واژه‌های کلیدی: تکرار جرم، عامل خطر، عامل پشتیبان

مقدمه و طرح مسئله

رفتار بزهکارانه و خشونت‌آمیز به عنوان تهدیدی برای توسعه یک جامعه متمدن در نظر گرفته می‌شود و به صورت اجتماعی و قانونی در هر دوره زمانی محکوم شده است، تحقیقات نشان داده است مجرمینی که از زندان آزاد می‌شوند با احتمال بالایی برای تکرار جرم و سرانجام زندانی شدن دوباره وارد اجتماع می‌شوند. در ایران به نقل از رئیس سازمان زندان‌ها ۴۶ درصد کسانی که وارد زندان می‌شوند، بازگشت مجدد به زندان دارند و دارای سابقه ارتکاب جرم هستند (خبرگزاری مهر، ۱۳۹۴).

در سال‌های اخیر، حوزه قضایی رویکردی را از حوزه سلامت عمومی در تلاش برای درک علل بزهکاری و کار در جهت پیش‌گیری از آن، اتخاذ کرده است که آن را الگوی عوامل خطر می‌نامند. (Farrington, 2000: 12)، تحقیقات نشان داده‌اند که اگر یک فرد دارای عوامل خطر خاصی باشد، این عوامل شانس وی برای تبدیل شدن به یک مجرم را افزایش خواهند داد. ارزیابی خطر می‌تواند به تعیین نوع مداخله کمک کند که به بهترین شکل برای نیازهای افراد مناسب باشد و ریسک ارتکاب جرم را کاهش دهد. ایده اساسی این است که عوامل کلیدی خطر برای ارتکاب جرم شناسایی شده و روش‌های پیش‌گیری ابزاری برای مقابله با آن‌ها طراحی شود. (Shader, 2001: 2) عوامل خطر^۱ ویژگی‌های شخصی، ویژگی‌های محیط، یا شرایط خانواده، مدرسه، یا جامعه هستند که با احتمال ارتکاب بزهکاری و دیگر رفتارهای مشکل‌زا توسط افراد مرتبط هستند.

اگر بخواهیم به سه بعد از مسئله ارتکاب مجدد توجه نماییم می‌توان به تعداد بالای ارتکاب مجدد جرم، هزینه‌های آن و مسئله شرایط زندان‌ها اشاره نمود. مطابق نظر نایب‌رئیس کمیسیون قضایی مجلس اگر کل هزینه‌های مربوط به سازمان زندان‌ها را که شامل نیروی انسانی (رئیس زندان، دادستان امور زندان، نگهبان و...) هزینه‌های رایج (غذا، پوشاک، مکان و...) محاسبه کنیم به رقم ۴ و نیم میلیون تومان می‌رسیم. این رقم هزینه‌ای

است که هر زندانی در ماه به کشور تحمیل می‌کند. حدوداً ۲۳۰ هزار زندانی داریم. به این ترتیب هرماه بیش از ۱۰۰۰ میلیارد تومان هزینه نگهداری زندانیان در کشور است. که با احتساب بازگشت ۴۶٪ از مجرمین به زندان تنها هزینه عیان تکرار جرم در کشور در حدود ۴۷۶ میلیارد تومان در سال می‌گردد. (همشهری آنلاین، ۱۳۹۹).

از اثرات و پیامدهای دیگر تکرار جرم، می‌توان به شرایط زندان‌ها اشاره نمود، مطابق نظر رئیس سازمان امور اجتماعی کشور شرایط زندان در پی افزایش جمعیت زندانیان بدتر شده است. ازدحام منتهی به شرایط زندگی ناسالم و نایمن برای زندانیان شده است. به علت کمبود فضا، مکان‌های موردنیاز فعالیت‌های تفریحی و برنامه‌های توانبخشی از بین رفته و به عنوان خوابگاه برای زندانیان اختصاص داده شده است. کارکنان حوزه اصلاحی نیز به علت ازدحام جمعیت دچار استرس‌های شغلی بیشتری می‌شوند. (ایرنا، ۱۳۹۸)

به رغم بیش از نیم‌قرن فعالیت در خصوص تکرار جرم در جامعه‌های مختلف و اجماع گسترده در خصوص اهمیت آن، در ایران مطالعات محدودی در این باره صورت پذیرفته است. با توجه به موارد فوق و در نظر گرفتن اینکه درک بهتر از مسئله بازگشت مجدد به زندان و عوامل خطر تأثیرگذار بر آن به سیاست‌گذاران، برنامه ریزان و متخصصان مددکاری اجتماعی در مداخله کمک قابل توجهی می‌تواند بکند و با برطرف کردن نقاط ضعف تحقیقات قبلی مانند عدم توجه به پژوهش‌های کیفی، عدم توجه به عوامل خطر و پشتیبان محقق در پی آن است که عوامل خطر مؤثر بر تکرار جرم را بر اساس بررسی تجربه زیسته مجرمین شناسایی نماید.

پیشینه

در ذیل به برخی از تحقیقات صورت گرفته در ایران و جهان اشاره می‌شود. کفاشی و اسلامی (۱۳۸۸) پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر تکرار جرم و بازگشت مجدد به زندان انجام داده و متغیرهای نوع جرم اول، عوامل محیطی زندان مانند نوع امکانات رفاهی و وضعیت محل اسکان، عوامل فردی، برجسب انحرافی، خدمات مراکز

تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر مؤثر بر...، طالبی و گلجویی | ۳۷

مراقبت پس از خروج و عدم جامعه‌پذیری زندانیان را مورد بررسی قرار داده‌اند. حسین و ندا بهروان (۱۳۹۰) به تبیین جامعه‌شناختی بازگشت به زندان با تأکید بر نظریه برجسب پرداختند.

خزایی و همکاران (۱۳۹۱) پژوهشی با عنوان عوامل مرتبط با تکرار زندانی شدن در بین زندانیان شهر تویسرکان را انجام داده‌اند و به متغیرهایی مانند عوامل محل سکونت (غیربومی بودن استیجاری بودن منزل) سابقه ارتکاب جرم در دوستان، مصرف مواد قبل از زندان، سن در اولین ارتکاب جرم و... پرداخته‌اند. معظمی و همکاران (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان تأثیر زندان بر تکرار جرم زنان را انجام داده‌اند. یافته‌های تحقیق حاضر نشان می‌دهد که بین عوامل فردی از قبیل سن، تحصیلات، ... و بازگشت مجدد به زندان رابطه وجود دارد، همچنین با عدم پذیرش در خانواده و محیط اجتماعی رابطه معکوس وجود دارد. به عبارتی هر چه میزان پذیرش زندانی از سوی خانواده و محیط اجتماعی پس از آزادی کمتر باشد امکان بازگشت مجدد بیشتر خواهد بود.

محمد یعقوبی و محمود علمی (۱۳۹۵) طی پژوهشی با عنوان نقش عوامل خانوادگی و اجتماعی در بازگشت مجدد زندانیان به زندان نشان دادند که بین متغیرهای میزان پذیرش جامعه، میزان پذیرش خانواده، میزان مهارت شغلی با بازگشت مجدد به زندان رابطه وجود دارد. طاهره و اکبر وروایی (۱۳۹۵) در طی پژوهشی با عنوان تأثیر طرد اجتماعی بر تکرار جرم زنان پس از آزادی از زندان نشان دادند که ارتکاب مجدد جرم رابطه معناداری با طرد اجتماعی داشته و هر چه میزان طرد اجتماعی بالاتر باشد احتمال ارتکاب مجدد جرم در بین مجرمان افزایش می‌یابد. حدادی و صالحی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان مطالعه تأثیر مهارت‌های فردی و پیشگیری وضعی پلیس در تکرار جرم نشان دادند که هم مهارت‌های فردی و هم پیشگیری وضعی پلیس تأثیر معکوس معناداری بر روی تکرار جرم دارد. تحقیقات انجام شده در سطح جهان: به شماری از این تحقیقات با ذکر عنوان آنها اشاره می‌گردد. شفرد و همکاران^۱ (۲۰۱۶) به بررسی ضد اجتماعی بودن و اختلال

1. Shepherd etal

شخصیت ضد اجتماعی و ارتباط آن‌ها با محکومیت مجدد در مجرمین دارای اختلال روانی پرداخته‌اند. بوتا و ورمیث^۱ (۲۰۱۶) یکی از ابزارهای ارزیابی نیاز-خطر و ارتباط آن با مذهبی بودن و تکرار جرم در بین مجرمین عفو مشروط در یک فرهنگ اسلامی را مورد بررسی قرار داده‌اند. گنزالز و همکاران^۲ (۲۰۱۶) به بررسی نقش پریشانی عاطفی و بیش‌فعالی در اختلال رفتاری و تکرار جرم پرداخته‌اند.

اسپروویت و همکاران^۳ (۲۰۱۷) تأثیر سن در شدت، تأثیر و اهمیت نسبی عوامل خطر پویا در تکرار جرم را مورد پژوهش قرار داده‌اند. اواسلاتی و همکاران^۴ (۲۰۱۸) به بررسی تکرار جرم در بیماران مبتلا به اسکیزوفرنی پرداخته‌اند، لئونگ و همکاران^۵ (۲۰۱۹) پژوهشی با عنوان انجام تکرار جرم یا انجام ندادن؟ بررسی‌ای بر تکرار جرم در میان افرادی با سابقه ارتکاب جرم جنسی و جامعه‌ستیزی را انجام داده‌اند و جاکوبز و گاتیلِب^۶ (۲۰۲۰) به بررسی تأثیر شرایط سکونت در تکرار مجدد جرم پرداخته‌اند.

بررسی و نقد پیشینه‌ها

با مطالعه تحقیقات صورت گرفته در ایران و خارج از کشور نقاط ضعفی مشاهده می‌شود که به بیان آن می‌پردازیم. بیشتر تحقیقات صورت گرفته در ایران تکیه خود را بر پرکردن پرسشنامه متمرکز کرده‌اند. با توجه به شرایط پرکردن پرسشنامه و اهمیت کسب اعتماد در این گروه از افراد برای به دست آوردن جواب واقعی، توجه به روش‌های کیفی لازم می‌باشد. در ضمن در بررسی عوامل خطر، توجهی به تفاوت عوامل خطر و عوامل پشتیبان نشده است. در این پژوهش با مطالعه دقیق‌تر ادبیات موضوع، به عوامل خطر و پشتیبان و تمایز بین آنها توجه گردید.

-
1. Bhuttah & Wormith
 2. González et al
 3. Spruit et al
 4. Oueslati et al
 5. Leung et al
 6. Jacobs and Gatilieb

مطابق نظر فارینگتون و ولش به صورت ایده آل، مداخلات می‌بایست عوامل خطری را هدف قرار دهند که علت می‌باشند، مداخلاتی که عوامل صرفاً نشانگر را هدف قرار می‌دهند، ضرورتاً موجب کاهش جرم نمی‌شوند (Farrington & Welsh, 2007: 22). لذا محقق به‌طور خاص در این پژوهش به عوامل خطر توجه نموده است. در خصوص تحقیقات خارجی نیز مشاهده شد که توجه به عوامل فردی و عوامل سطح خرد بسیار پررنگ بوده و عوامل اجتماعی و کلان توجه کمتری را به خود اختصاص داده است. که همین امر لزوم توجه ویژه محققین علوم اجتماعی به این مسئله را روشن می‌سازد.

مبانی نظری

در این قسمت برای دست یافتن به بینش نظری در خصوص موضوع پژوهش و با توجه به محدودیت صفحات مقاله تنها اشاره‌ای مختصر به نظریات مورد استفاده می‌گردد و در ادامه اشاره‌ای به پیشینه تحقیق‌های صورت گرفته، شده و در نهایت چهارچوب مفهومی ارائه می‌گردد. با توجه به موضوع پژوهش و رویکردی که برای شناخت آن به کار گرفته شده است، نظریه‌ها برای افزایش حساسیت ذهن پژوهشگر نسبت به ابعاد موضوع پژوهش استفاده شده‌اند:

رابرت کی مرتون 'مفهوم آنومی خود را در نظریه بی‌سازمانی اجتماعی در خصوص وضعیت‌هایی به کار برده است که ساختار اجتماعی، آرزوهای متعارفی (مانند ثروت و مالکیت اموال) را برمی‌انگیزاند و در همان حال شیوه‌های مقبول دستیابی بدان را محدود می‌سازد. در نگاه مرتن، بریدگی میان هدف‌ها و وسایل نهادی شده ممکن است به دو سبب پدید آید: نخست، وسعت یافتن شتابان هدف‌ها، دوم، محدود شدن تعریف راه‌های مشروع برای دست یافتن به هدف‌ها. (سلیمی و داوری، ۱۳۸۶: ۳۲۸).

کلوارد و الین^۱ در نظریه فرصت‌های نامشروع افتراقی^۲ مدعی‌اند اعضای طبقات فرودست پس از مواجهه با فرصت‌های مشروع افتراقی با فرصت‌های نامشروع افتراقی هم مواجه می‌شوند. به نظر این دو، فرصت‌های نامشروع از طریق عضویت در سه خرده‌فرهنگ ۱- جنایی ۲- تضاد و ۳- کناره‌گیری به دست می‌آیند. (صدیق سروستانی، ۱۳۸۹: ۵۳). ساموئل یا کلسون و ستانتون سیم ناو^۳ در نظریه الگوهای تفکر مجرمانه^۴ مدعی دست یافتن به شماری از الگوهای تفکر در میان مجرمان شده‌اند که اساساً با غیرمجرمان متفاوت است. به نظر آن دو، مجرمان خود و جهان پیرامون را به گونه‌ای متفاوت با دیگران می‌بینند و این تفکر گرچه اشتباه آمیز و غیرمسئولانه به نظر می‌رسد اما در درون خود منطقی و منسجم است. یا کلسون و سیم ناو اعتقاد دارند که انتخاب‌هایی که یک فرد انجام می‌دهد منتهی به رفتار مجرمانه می‌شود (Marsh, Melville, Morgan, Norris & Walkington, 2006: 75).

بکر در نظریه انگ زنی^۵ معتقد است که گروه‌های اجتماعی انحراف را به وسیله ایجاد قواعدی به وجود می‌آورند که نقض آن‌ها انحراف را ایجاد می‌کند و به وسیله کاربرد این قواعد برای افراد خاص و برچسب‌زنی به آن‌ها به عنوان بیگانه صورت می‌گیرد. بر اساس نظریه انگ زنی، منحرف دانستن فردی که واقعاً منحرف نیست، ممکن است او را به منحرف واقعی تبدیل کند (میرزایی، ۱۳۹۶: ۲۴۶-۲۴۹). تراوس هرشی^۶، در نظریه پیوند اجتماعی^۷ علت هم‌نوایی افراد با هنجارهای اجتماعی را پیوند اجتماعی آنها دانسته است. وی مدعی است که پیوند میان فرد و جامعه مهم‌ترین علت هم‌نوایی و عامل اصلی کنترل رفتارهای فرد است و ضعف این پیوند یا نبود آن موجب اصلی کج رفتاری است. (صدیق سروستانی، ۱۳۸۹: ۵۳).

-
1. Cloward & Ohlin
 2. Differential Opportunity Theory
 3. Yochelson and Samenow
 4. Criminal thinking patterns
 5. Labeling theory
 6. Travis Hirschi
 7. Social bonding theory

ساترلند^۱ در نظریه همنشینی افتراقی (فرق دار)^۲ مدعی است که افراد مستعد کجروی، در همنشینی های خود با افراد جامعه، تعریف هایی را فرامی گیرند، که گاه موافق و گاه مخالف با رفتارهای کجروانه است. به نظر او اگر تعریف هایی که کنش های بزهکارانه را قابل قبول می نمایند، با پشتوانه ای قوی تر از تعریف های مخالف رفتار کجروانه به فرد القا شود، و فرد در دفعات بیشتری با این تعریف مواجه گردد، احتمال اینکه مرتکب کجروی شود بیشتر است. (برنارد، اسنیپس و جرولد، شجاعی ۱۳۹۴: ۲۲۷-۲۲۸).

چهارچوب مفهومی

از نظریه ها و پیشینه پژوهش برای افزایش حساسیت ذهن پژوهشگر نسبت به ابعاد موضوع پژوهش استفاده گردید و مفاهیم ذکر شده در مدل مفهومی، به نظر پژوهشگر می توانند در مدل پارادایمی به دست آمده، دیده شوند ولیکن نوع ارتباط آنها با پدیده مورد مطالعه که تکرار جرم می باشد، مشخص نمی باشد، بنابراین امکان ارتباط دادن آنها تا پایان طراحی مدل پارادایمی ممکن نبوده و صرفاً قابل ذکر کردن و بدون نشان دادن ارتباطها مقدور است. با توجه به گستردگی عوامل خطر تکرار جرم، معمولاً پژوهشگران به استفاده از دسته بندی هایی روی می آورند. یکی از این طبقه بندی ها، عوامل خطر را به دسته های عوامل خطر فردی، همتایان، خانواده، مدرسه و اجتماعی تقسیم نموده است (Development Services Group, Inc, 2015: 2). لذا با این دسته بندی در مصاحبه عمیق با مشارکت کنندگان توجه به این حوزه ها نیز مدنظر پژوهشگر بوده است. مطابق دسته بندی فوق می توان مفاهیم به دست آمده را به صورت ذیل دسته بندی نمود.

عوامل و زمینه های سطح فردی: کمبود محبت، ناپایداری روابط، مشکلات خشم، ارتکاب بزه در نوجوانی، شخصیت ضد اجتماعی، یادگیری بزه در زندان، پیشینه بزه، سو مصرف الکل و مواد، تکانش گری، خودکنترلی پایین، بینش و تفکر مجرمانه، عدم تعلق به

1. Sutherland
2. Differential association theory

افراد و نهادها

عوامل و زمینه‌های سطح هم‌تایان: هم‌نشین آسیب‌زا

عوامل و زمینه‌های سطح خانواده: نظارت ضعیف خانواده، طرد توسط خانواده و

آشنایان

عوامل و زمینه‌های سطح مدرسه: مدرسه جرم خیز، شکست تحصیلی

عوامل و زمینه‌های سطح اجتماع: فرصت‌های نامشروع، انگ اجتماعی، طرد اجتماعی،

شرایط بی‌اشتغالی، زندگی در محله‌های فقیرنشین شهری، وضعیت سکونت ناپایدار

عوامل و زمینه‌های سطح اجتماع فرصت‌های نامشروع، انگ اجتماعی، طرد اجتماعی، شرایط بی‌اشتغالی، زندگی در محله‌های فقیرنشین شهری، وضعیت سکونت ناپایدار	عوامل و زمینه‌های سطح فردی کمبود محبت، ناپایداری روابط، مشکلات خشم، ارتکاب بزه در نوجوانی، شخصیت ضد اجتماعی، یادگیری بزه در زندان، پیشینه بزه‌ی، سو مصرف الکل و مواد، تکانشگری، خودکنترلی پایین، بینش و تفکر مجرمانه، عدم تعلق به افراد و نهادها

ارتکاب مجدد جرم

عوامل و زمینه‌های سطح مدرسه مدرسه جرم خیز، شکست تحصیلی	عوامل و زمینه‌های سطح خانواده نظارت ضعیف خانواده، طرد توسط خانواده و آشنایان	عوامل و زمینه‌های سطح هم‌تایان هم‌نشین آسیب‌زا

تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر مؤثر بر...، طالبی و گلجویی | ۴۳

پژوهشگر گمان می‌کند که در طی بررسی تجربه زیسته مجرمین و طراحی مدل پارادایمی با مفاهیم فوق روبرو می‌شود ولیکن امکان تعیین نقش و جایگاه آن‌ها در مدل پارادایمی و ارتباط با پدیده تکرار جرم تا پایان پژوهش وجود ندارد.

سؤال تحقیق:

عوامل‌های خطر مؤثر بر تکرار جرم بر اساس تجربه زیسته مجرمین کدام‌اند؟

روش تحقیق

در این پژوهش از روش تحقیقی، استقرایی و اکتشافی (نظریه زمینه‌ای) استفاده شده است. میدان مطالعه این پژوهش را زندان‌های استان البرز و تهران تشکیل می‌دهد که زندانیان دارای سوابق محکومیت متفاوت با جرائم متفاوت در آنها نگهداری می‌شوند. شیوه نمونه‌گیری این پژوهش، نمونه‌گیری کیفی است که به آن نمونه‌گیری هدفمند یا نمونه‌گیری نظری نیز گفته می‌شود. در این پژوهش در قالب نمونه‌گیری هدفمند، زندانیانی در پژوهش وارد شده‌اند که ۱- برای دومین یا چندمین بار به زندان محکوم شده‌اند. ۲- توانایی صحبت به زبان فارسی را داشته باشند.

در پژوهش حاضر با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و سپس نمونه‌گیری نظری، افراد دارای سوابق کیفری بیشتر از دو مرتبه (به عنوان واحدهای نمونه و واحدهای مشاهده) وارد پژوهش شدند. و اشباع داده‌ها با مصاحبه با سی و سومین شرکت‌کننده پژوهش تأمین شد. برای تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری استراوس و کوربین^۱ استفاده شد. استراس و کوربین کدگذاری را نشانگر عملیاتی می‌دانند که طی آن داده‌ها خرد می‌شوند، مفهوم‌پردازی می‌شوند و آنگاه به روش‌های جدید دوباره به یکدیگر متصل می‌شوند. کدگذاری روند اصلی ساختن و پرداختن نظریه از داده‌هاست. (استراس و کوربین، ۱۳۸۵: ۵۷).

در پژوهش حاضر برای تأمین قابلیت اعتبار اقدامات زیر انجام شد:

چندین جلسه برای آشنایی با میدان مطالعه صرف شد و با حضور در مراکز مداخله‌گر در حوزه آسیب‌ها، داسراها، شعب دادگاه‌ها، مراکز مراقبت پس از خروج از میدان مطالعه و شرکت‌کنندگان بالقوه شناخت اولیه به دست آمد. ضمن آن نسبت به انتخاب شرکت‌کنندگان بر اساس معیارهای نمونه‌گیری هدفمند، دقت لازم به عمل آمد. درگیری مستمر با محیط پژوهش فرایندی دائمی در طول پژوهش بود.

از روش کنترل متخصصین^۱ استفاده شد؛ به این صورت که داده‌ها (مفاهیم و مقوله‌ها) توسط دو تن از اعضای هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی و شهید بهشتی به منظور اطمینان از همخوانی طبقه‌ها با اظهارات شرکت‌کنندگان و نیز اطمینان از کیفیت مقوله‌بندی‌ها و ارتباط‌های مقوله‌ها مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های به دست آمده به منظور بازبینی و تأیید با ۴ تن از شرکت‌کنندگان در پژوهش در میان گذاشته شد تا صحت یافته‌ها را مورد تأیید قرار دهند و اصلاحات لازم بر اساس نظرشان انجام شد (کنترل از سوی اعضا^۲). البته سؤالات روشن‌گر^۳ در مصاحبه‌ها نقش مهمی در دقت داده‌ها داشت.

پژوهشگر سعی نمود ایده‌ها و پیش‌فرض‌های خود را به منظور جلوگیری از تأثیر آنها بر تحلیل و تفسیر داده‌ها کنترل نماید. پژوهشگر زمینه‌ای را که پژوهش در آن صورت گرفت، روند پژوهش و اقدامات صورت گرفته را به‌طور کامل شرح داد (در بخش شیوه انجام کار) به نحوی که سایر پژوهشگران بتوانند با مطالعه آن به قضاوت و انجام آن بر اساس این روند پردازند.

ملاحظات اخلاقی:

اجازه‌نامه‌های لازم در خصوص پژوهش از دانشکده اخذ شد و به مسئولین مراکز مورد پژوهش ارائه شد. به مجرمین در مورد هدف تحقیق، اختیاری بودن مشارکت در

-
1. expert check
 2. member check
 3. clarification questions

تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر مؤثر بر...، طالبی و گلجویی | ۴۵

تحقیق و محرمانه ماندن اطلاعات آنها توضیح داده شد. تمامی شرکت کنندگان تحقیق با رضایت خود در پژوهش شرکت کردند. پژوهشگر در تمامی مراحل جمع آوری داده‌ها، شرکت کنندگان را در مورد آزادی‌شان برای عدم ادامه پژوهش مطلع ساخت. پژوهشگر نتایج پژوهش را در اختیار سازمان‌ها، و مراکز همکاری کننده که درخواست ارائه اطلاعات را داشتند قرار می‌دهد.

یافته‌ها

در مجموع ۳۳ نفر از مجرمین دارای سابقه بیش از دو بار (۶ زن و ۲۷ مرد) در پژوهش شرکت کردند. جرائم ارتكابی شامل جرائم مالی، انواع سرقت، سرقت‌های مقرون به آزار و سرقت مسلحانه، آزار جنسی، جرائم امنیتی و جرائم مواد بود.

جدول ۱- مشارکت کنندگان در بررسی تجربه زیسته مجرمین

ردیف	نام و نام خانوادگی	جنسیت	وضعیت تأهل	سن	تکرار جرم دفعات	نوع جرم‌های ارتكابی
۱	م س	مرد	متاهل	۵۴	۳ مرتبه	ضرب و جرح - سرقت - جرائم مواد
۲	نی	مرد	متاهل	۶۳	۳ مرتبه	امنیتی - جرائم مواد مخدر
۳	ف ر	مرد	مجرد	۵۴	۳ مرتبه	جرائم مواد مخدر - سرقت
۴	س ل	زن	متاهل	۳۰	۲ مرتبه	جرائم مواد مخدر
۵	ل الف	زن	متاهل	۳۵	۳ مرتبه	جرائم مواد مخدر
۶	س ل	مرد	مجرد	۳۸	۲ مرتبه	قتل - جرائم مواد مخدر
۷	ع ق	مرد	متاهل	۶۰	۳ مرتبه	ضرب و جرح - امنیتی - کلاهبرداری
۸	ش ر	زن	متاهل	۵۳	۲ مرتبه	جرائم مواد مخدر - سرقت
۹	س ر	مرد	مجرد	۲۷	۳ مرتبه	سرقت
۱۰	ز ب	زن	متاهل	۴۰	۲ مرتبه	جرائم مواد مخدر
۱۱	م ت	مرد	مجرد	۳۹	۴ مرتبه	سرقت - تصادف منتهی به فوت - جرائم مواد مخدر

۱۲	الف ج	مرد	مجرد	۴۵	۲ مرتبه	سرقت-امنیتی
۱۳	ش ع	مرد	مجرد	۳۳	۳ مرتبه	امنیتی-سرقت
۱۴	م د	مرد	مجرد	۴۸	۴ مرتبه	جرائم مواد مخدر-سرقت- ضرب و جرح
۱۵	ذ ل	مرد	مجرد	۳۵	۲ مرتبه	ضرب و جرح-اعمال منافی عفت
۱۶	ص ی	مرد	مجرد	۳۰	۲ مرتبه	جرائم مواد مخدر
۱۷	ک ن	مرد	مجرد	۴۲	۷ مرتبه	سرقت
۱۸	م ب	مرد	مجرد	۳۲	۳ مرتبه	سرقت
۱۹	ع غ	مرد	مجرد	۳۸	۲ مرتبه	سرقت-جرائم مواد مخدر
۲۰	ع م	مرد	مجرد	۲۶	۲ مرتبه	جرائم مواد مخدر
۲۱	ی الف	مرد	مجرد	۲۵	۳ مرتبه	سرقت
۲۲	ع الف	مرد	مجرد	۲۶	۲ مرتبه	زورگیری-سرقت
۲۳	م ح	مرد	مجرد	۳۲	۳ مرتبه	ضرب و جرح-سرقت
۲۴	الفی	مرد	مجرد	۳۵	۴ مرتبه	حمل سلاح-اخلال در نظم عمومی-آدم ربایی-تجاوز- زورگیری-مشارکت در سرقت مسلحانه
۲۵	الف س	مرد	مجرد	۴۵	۳ مرتبه	سرقت-جرائم مواد مخدر
۲۶	الف ق	مرد	مجرد	۴۲	۳ مرتبه	جرائم مواد مخدر-سرقت
۲۷	ن د	زن	متأهل	۶۱	۳ مرتبه	جرائم مواد مخدر
۲۸	ن ف	مرد	متأهل	۵۷	۲ مرتبه	جرائم مالی
۲۹	خ ج	زن	متأهل	۳۹	۲ مرتبه	جرائم مواد مخدر
۳۰	ع ب	مرد	متأهل	۳۶	۳ مرتبه	شرب خمر-جرائم مواد مخدر
۳۱	ح ن	مرد	متأهل	۴۲	۳ مرتبه	سرقت-کلاهبرداری-سرقت مقرون به آزار
۳۲	ی الف	زن	مجرد	۴۰	۴ مرتبه	زورگیری-سرقت مسلحانه- جرائم مواد
۳۳	م ت	مرد	متأهل	۴۵	۳ مرتبه	جرائم مواد مخدر

در مرحله اول تجزیه و تحلیل اطلاعات کیفی، کدگذاری باز و استخراج مفاهیم و پالایش از حیث تکراری بودن کدها، صورت گرفت. این مفاهیم در مرحله مقوله سازی از کدگذاری باز، و بعد از چند بار بازبینی به ۱۱۰ مفهوم در قالب ۲۶ مقوله کاهش یافت. به منظور کدگذاری محوری با تکیه بر پارادایم مطرح شده در گراند تئوری توسط استراوس و کوربین، بر روی جنس مقوله‌ها و کشف روابط بین آنها کار شد. در واقع مقایسه مستمر مقوله‌ها و طراحی ریز سؤالاتی مانند چرا، چه پدیده‌ای، چگونه، چقدر، کجا، کی، با چه نتیجه‌ای، توسط چه کسی، به کشف روابط بین مقوله‌ها کمک می‌کرد و شاکله جملات ارتباطی به عنوان هسته مرکزی پیش فرض‌های نظریه برگرفته از داده‌ها را در ذهن به وجود می‌آورد. در این مرحله مقوله‌های پدیده، کنش و کنش متقابل، شرایط علی، میانجی، زمینه و پیامدها کشف شد. در نهایت در مرحله کدگذاری گزینشی مقوله هسته از طریق مفهوم پردازی خط اصلی داستان و سپس روابط آن با سایر مقولات به عنوان نظریه برآمده از پژوهش مشخص شد.

جدول ۲-

مداخله‌گرها		
مفاهیم	مقوله	مقوله عمده
حمایت مالی ناکافی خانواده عدم حمایت خانواده عملکرد آسیب‌زای خانواده	کیفیت حمایت خانواده	کیفیت عملکرد خانواده
عدم کنترل و نظارت خانواده عدم دلبستگی اعضای خانواده احساس کمبود محبت مشاجرات مداوم خانوادگی خشونت خانگی	نقش والد گری ضعیف	
رواج سو مصرف مواد در خانواده اعضای خانواده مجرم	کژکارکردی خانواده	

عوامل فردی	کمرنگی عاملیت فردی	تأثیرپذیری شدید از فقدان فرد مهم زندگی نامیدی عدم پذیرش عاملیت فردی	
	خصوصیات شخصیتی زمینه ساز جرم	رفتار نابالغانه هیجان طلبی زیاده خواهی واکنش افراطی نسبت به احساس طرد و تحقیر نیاز به تأیید	
محیط فراهم کننده شرایط جرم	محیط فراهم کننده شرایط جرم	محیط خلاف خیز فرهنگ محلی مداخله گر حیثیت زدا	
شرایط علی			
مقوله هسته	مقوله عمده	مقوله	مفاهیم
محرومیت پایدار/پایداری محرومیت	جبران آسیب زای نداشته ها	درآمدزایی بالا و سهل خلاف	درآمد بالای جرم تأثیرپذیری جذابیت درآمدزایی بالای خلاف دوستان خلاف کار
		کسب منزلت آسیب زا با خلاف	کسب احترام محلی با خلاف اعتبار یابی در بین دوستان قدرت یابی با هم نشینان بزهکار
	عدم تأمین نیازهای پایه	فقر و نداری	متناسب نبودن درآمد و هزینه تنگدستی پس از رفاه رفع نیاز مالی نداشتن استقلال مالی
		شرایط نامناسب اشتغال	شرایط نامناسب اشتغال. شرایط بی اشتغالی
		بی پناهی	بی کسی بی سرپناهی برچسب بی صدا کننده
		طردشدگی	طرد از سوی خانواده

رانش فردی اجتماعی		طرد از سوی خویشاوندان طرد اجتماعی
	حس بیچارگی	استیصال بی‌قدرتی زنانه درونی سازی طرد اجتماعی
	تجربه شکاف اجتماعی	احساس کمبود مالی نسبت به اطرافیان فاصله آمال و امکانات جامعه
گرفتارشدگی/در خویشتن حبس شدگی	تاریخچه بزهکاری	اعتبار پیشین آسیب‌زا برچسب خوردگی توسط مجریان قانون ارتکاب بزه در کودکی
	باتلاق مواد و الکل	اثرات مواد وابستگی به مواد سو مصرف مواد اعتیاد سنگین تا مرز برچسب خوردگی سریع سو مصرف الکل گرفتاری در تله اعتیاد همسر تأمین هزینه مواد به هر نحوی اهمیت زدایی مواد از مهم‌های زندگی
	وضعیت آسیب شناختی روانی-رفتاری	اختلال‌های شخصیت رفتارهای خود آسیب‌رسان کینه‌ورزی
نظام قضایی ناکارآمد	نقص سیستم قضایی	مجازات‌گری یله منتسب سازی به جرم‌های نکرده احکام سوق‌دهنده به سمت جرم مجرمیت تحمیلی به زن
	تجربه غیر بازدارندگی زندان	حال کردن با زندان ریختن ترس از زندان دانشگاه زندان
بازتعریف مسئله‌ساز خودپنداره	کسب هویت خلافکاری	تبدیل جرم به شغل گزینش خودخواسته زندگی خلاف

		باورهای سوق‌دهنده به آسیب	حسن انتقام از جامعه حسن توانمندی در بزّه باور به انجام مسئولیت حمایت از خانواده به هر نحوی
سرمایه خرده‌فرهنگی مجرمانه		همنشین آسیب‌زا	عضویت در باند خلافکاری دوست معتاد دوستان بزه‌کار همسر نامناسب همنشینی با خلافکاران پر سابقه
		فرصت‌های نامشروع	دسترسی به فرصت‌های نامشروع زندان محل کسب درآمد
مداخله‌گر مثبت			
	مقوله عمده	مقوله	
	تغییر جهان‌بینی/عاملیت یافتن	تغییر جهان‌بینی	داشتن هدف مثبت کسب پیش
استراتژی			
	مقوله عمده	مقوله	
استراتژی فردگرایانه		دوری از مجازات/مجازات گریزی خلافتانه	گردن نگرفتن جرم تغییر شیوه خلافکاری آشنایی با منطقه استفاده از آموخته‌های زندان
		دوری از بزّه/انتخاب زندگی بدون خلاف	دست کشیدن از جستجوی رفاه قبلی با خلاف جدی گرفتن فرصت‌های مشروع تعهد به زندگی مشترک
استراتژی فرا فردی		نقش‌آفرینی شبکه‌های حمایتی	پیگیری‌های حقوقی خانواده خدمات حرفه‌ای مددکاری اجتماعی و موسسه‌های حمایتی فشار به همسر برای ترک خلاف
		گیر انداختن در حلقه	نارو زدن

	مجازات	برخورد قاطع قضات هوشیاری مأمور قانون در کشف جرم
زمینه		
مقوله عمده	مقوله	
بی سر و سامانی	بی سر و سامانی زندان	خشونت در زندان عرصه عیش و نوشی به نام زندان
	بی سر و سامانی نهادهای اجتماعی	بی سر و سامانی خانواده بی سر و سامانی رواج مواد بی سر و سامانی وضعیت نهاد آموزش بی سر و سامانی وضعیت اقتصادی خانواده
پدیده		
مقوله عمده	مقوله	
باختن زندگی	باختن زندگی	غیر نرمال شدن حماقت محض لکه ننگ انتخاب مسیر اشتباه عدم عبرت گیری از آسیب‌های زندان بی‌عرضگی در خلافتکاری تکرار مکرر اشتباه سابق
پیامدها		
مقوله عمده	مقوله	
آسیب دیدن خانواده	آسیب دیدن خانواده	اضمحلال زندگی مشترک شرایط سخت زندگی خانواده
بر باد رفتن داشته‌ها	بر باد رفتن داشته‌ها	از دست دادن اموال از دست دادن سلامتی زندگی از دست رفته

شرایط علی

بر اساس تحلیل‌های صورت گرفته در کدگذاری باز و محوری، مجموع شرایط علی تکرار جرم شامل ۷ مقوله عمده و ۱۷ زیرمقوله است که عبارت‌اند از: ۱- جبران آسیب‌زای نداشته‌ها ۲- عدم تأمین نیازهای پایه ۳- رانش فردی- اجتماعی ۴- گرفتارشدگی یا در خویشتن حبس‌شدگی ۵- نظام قضایی ناکارآمد ۶- بازتعریف مسئله‌ساز خودپنداره ۷- سرمایه خرده‌فرهنگی مجرمانه

از آنجا که ذکر مثال‌های هر مفهوم، با توجه به محدودیت صفحات مقاله امکان‌پذیر نمی‌باشد تنها به اختصار به برخی از آنها اشاره می‌گردد.

جبران آسیب‌زای نداشته‌ها: در این مقوله اصلی مجرم برای کسب هویت، اعتبار و قدرت‌یابی و اینکه به آسانی و به میزان قابل توجه می‌تواند از جرم کسب درآمد کند و نداشته‌های خویش را جبران کند دست به ارتکاب جرم می‌زند.

" رفتیم حول و حوش یه ساعت سرقت گوشو برگشتیم اومدیم رفت فروخت اومد به من پول داد مثلاً ۳۵۰ ۴۰۰ هزار تومن بهم داد اون موقع خیلی پول بود." (شرکت‌کننده ردیف ۲۲)

" رفیق‌ها و بچه محله‌ها اکثراً خلاف بودند همون راه اون‌ها رو دیدم منم رفتم تو راهشون، وقتی اون میتونست شبی ده میلیون بیست میلیون درآمد داشته باشه منم میتونم چرا انجام ندادم دیدم این‌ها زیر دست خود من بودند این‌طوری درآمد دارند چرا من انجام ندادم." (شرکت‌کننده ردیف ۲۳)

عدم تأمین نیازهای پایه: در این مقوله اصلی مجرم برای رفع نیازهای مالی‌اش، عدم تناسب درآمدها و هزینه‌هایش، شرایط نامناسب اشتغال و جبران بی‌کسی و بی‌پناهی‌اش دست به ارتکاب مجدد جرم می‌زند.

" ولی خدایم تا یه چند وقتی میرفتمو با ماشین کار می‌کردم مسافرکشی می‌کردم دیدم نه هیچ جوهره نمیتونم اصلاً از پس خرج خودمو خونوادم بر بیام اون موقع مجرد بودم خرج خواهر و مادرم می‌دادم. من الآن بر فرض مثال بیان بهم بگن مثلاً خرج بچت هزار

تومنه خرج خودت ۵۰۰ تومنه با همه خرج و مخارجت ۲ هزار تومن میشه تو بیا این کارو بکن ما بهت ۲ هزار تومن بدیم من با جون و دل میرم اون کارو می‌کنم ولی بدونم ۲ هزار تومن خرجمه بخوام این کارو بکنم ۵۰۰ تومن می‌گیرم نمیتونم خلاشو پر کنم بازم مجبورم برم این کارو بکنم." (شرکت‌کننده ردیف ۳۱)

"چند سریشم از رو نداشتن رفتیم دیگه کسی با دل خوش نمی‌ره دزدی کنه که، از روی نداشتن کردیم." (شرکت‌کننده ردیف ۲۲)

رائش فردی-اجتماعی: به روبرو شدن با انواع طردها از طرف خانواده، اطرافیان و اجتماع، استیصال و بی‌قدرتی زنانه، درونی سازی طرد اجتماعی و تجربه شکاف اجتماعی در این مقوله اصلی پرداخته می‌شود.

"اولین بار که زندان افتادم اوادم بیرون بابام بهم گفت دیگه من با این کار ندارم. بهم هیچی نمی‌داد. بابام همون اول که زندان افتادم گفت من اینو نمی‌خوام این پسر من نیست. اصلاً راهش نمی‌دم تو خونه، منم گفتم بهتر دیگه کسی بهم گیر نمی‌ده آقابالا سر می‌خوام چکار. دیگه خیلی کم می‌رفتم خونه. هفته‌ای یک بار می‌رفتم خونه. مادرم خیلی خوب بود می‌گفت اشکالی نداره درست میشه ولی بابام می‌گفت این دیگه درست شدن نیست. مادرمُ مرد چند سال پیش رفتم برای مراسم، بابام می‌گفت نمی‌خوام باشی." (شرکت‌کننده ردیف ۱۴)

"جامعه منو نپذیرفت، بالأخره نمیتونستم اروم بشینم بچه‌هام گشنه بودن دوباره خلاف شروع کردم. من به سابقه دارم الآن تو این جامعه اولین چیزی که از من می‌خوان سو پیشینه هر جا می‌خوام برم کار کنم سابقه دار نمی‌خواند. به قول معروف توبه کردم دیگه نمی‌خوام خلاف کنم ولی هر جا میرم ازم سو پیشینه می‌خوان چکار باید بکنم، این مهری که به پیشونیم خورده رو همیشه پاک کرد تو این جامعه، پس باید دوباره دست به کاری بزنم که سو پیشینه نخواد همون جز خلاف چیز دیگه‌ای نیست." (شرکت‌کننده ردیف ۷)

"اون بزرگ من بود اینکه میگند مرد خداوند و بزرگ زنه. اون شروع کرد منم کاری نمیتونستم بکنم." (شرکت‌کننده ردیف ۲۷)

گرفتارشدگی / در خویشتن حبس شدگی: تاریخچه بزهکاری فرد، اثرات مواد و الکل و وابستگی به آن که مانند باتلاق فرد را در برمی گیرد و وضعیت آسیب شناختی روانی - رفتاری مجرم در این مقوله عمده مورد توجه و بررسی قرار می گیرد.

"معدرت میخوام میگما من شرور بودم، خیلی دعوا می کردم شاید اون منطقه همین الانم بریم بگی منو بشناسن، ۱۷ سالم بود به خاطر ورزشی که می کردم کشتی می رفتم به خورده شرور بودم. همه می شناختنم تو محل." (شرکت کننده ردیف ۲۹)

"وقتی خمار میشی برات فرقی نمیکنه هیچی نه برات آبرو مهمه، نه برات خانواده مهمه، نه برات کارت مهمه برات هیچی مهم نیست فقط اون لحظه میگی از یک جا پول مواد و فراهم کنم برم مواد و تهیه کنم. من کارهایی کردم که رفتم مواد کشیدم بعد به خودم اومدم صدمتا لعنت به خودم دادم که چرا اینکارو کردم." (شرکت کننده ردیف ۲۶)

نظام قضایی ناکارآمد: در این مقوله عمده به نقص های سیستم قضایی مانند احکام سوق دهنده به جرم، مجرمیت تحمیلی به زن و تجربه غیر بازدارنده زندان پرداخته می شود.

"سری دوم ۱۵ سال بود بازم همون مواد بود. سری دوم شوهرم کراک می کشید و می فروخت من مصرف کننده نبودم چون زنش بودم اونو زدند مصرف کننده و فروشنده منو زدند. ۱۵ سال به من دادند ۱۵ سال به اون. از ۱۵ سال نزدیک ۷ سال زندان بودم. الان زندان خیلی ها زن و شوهرند چون دولت میگه تو باید اطلاع می دادی وظیفه من بوده که اطلاع بدم. منم بی سواد بودم، می ترسیدم پس هم جرم اون شدم." (شرکت کننده ردیف ۲۷)

"ولی سری های بعدی یواش یواش برام عادی شد دیگه اون ترسی که داشتم که زندان اینجوریه اونجوریه دیگه رفتم دیدم نه بابا اونجوریم که تعریف می کنند نیستش، ترسم ریخت." (شرکت کننده ردیف ۴)

بازتعریف مسئله ساز خودپنداره: در این مقوله عمده بر کسب هویت خلافکاری و مفاهیمی مانند تبدیل جرم به شغل، گزینش خودخواسته زندگی مجرمانه و باورهای سوق دهنده به آسیب پرداخته می شود باورهایی مانند حس انتقام از اجتماع و حس توانمندی در بزه و اینکه می توان برای حمایت از خانواده به هر اقدامی دست زد پرداخته می شود.

"بعد دیگه همین جواری رفتیم دیگه عادت کردیم شد کارمون." (شرکت کننده ردیف ۲۲)

"فقط به فکر به دست آوردن یک پول بزرگ بودم می‌خواستم برای خودم کار کنم و سری تو سرها دربیارم، آگه می‌خوای خلاف کار باشی یک خلاف کار بزرگ بشو. نه که بری زندان بگند آفتابه دزده" (شرکت کننده ردیف ۱۲)

"این ضرباتی که من بعد از سری اول خوردم احساس می‌کردم واقعاً یه کمبود دارم جامعه باعث شد ایده و عقیدم برگرده و بگم با کارگری همیشه پیش رفت خودم خودمو و ادا می‌کردم می‌گفتم دولت این کارو برا تو کرد تو رو انداخت اون تو، الآن اومد ولت کرد تو جامعه تو جامعه هیچ جایی نداری پس باید انتقامم رو از جامعه بگیرم و با این ایده و کینه به جامعه حمله کردم خلاف کردم که دیگه برام مهم نبود پول چه کسی می‌برم تو چرا پول داری من اینجوری محروم باید باشم این ایده‌ای بود که جامعه بوجود آورد که چرا باید آقای ایکس که از من پایتتر بود باید داشته باشه من باید ۱۲ سال ۱۳ سال فعالیت کنم من به اون برسم ۱۲ سال دولت منو عقب بندازه من نمیتونم با این راه به اون برسم پس میرم راه کج." (شرکت کننده ردیف ۷)

سرمایه خرده‌فرهنگی مجرمانه: در این مقوله اصلی بر همنشینان آسیب زای مجرم و روابط با این دسته از افراد پرداخته می‌شود همچنین دسترسی به فرصت‌های نامشروع مورد توجه قرار می‌گیرد.

"دوستام کی بودن، همه یا شرورتر از خودم بودن یا مواد فروش بودن الآن من هیچ کدوم از دوستام زنده نیستن یکیش همین وحید مرادی بود که مرد، باهش رفیق صمیمی بودم یا هزار تا مثل اون، اونیم که وحید مرادی رو کشت رفیق بود. همین الآن بخوای ۱۰ کیلو شیشه درست کنی باید ۱۵۰ میلیون سرمایه داشته باشی شما نداشته باشی اصلاً کسی نیست برات درست کنه، دیگه من رفتم دنبالش یکی از دوستام سرمایه رو داد." (شرکت کننده ردیف ۲۸)

"ما دوتا هم باهم آدم گرفتاری بودیم زنگ زد یکی از دوستام گفتم اینجوریه اون موقع یه دختره بود به اسم ... که دکترای شیمی داشت اونم به من کار یاد نمی‌داد منو برد

برای حمالی چند وقت کارای پیشه پا افتاده تولید شیشه رو بهم یاد می‌داد من برایش انجام می‌دادم می‌رفتم که بقیشو خودش انجام می‌داد. ولی کار رو یواش یواش یاد گرفتم" (شرکت کننده ردیف ۲۹)

بحث و نتیجه‌گیری

در این قسمت با توجه به سؤال پژوهش یافته‌های پژوهش مورد بحث قرار گرفته است. با توجه به اینکه هدف اصلی پژوهش دستیابی به عوامل خطر مؤثر بر تکرار جرم است، تأکید پژوهشگر بر یافته‌های شرایط علی بوده و سایر قسمت‌ها مانند عوامل پشتیبان و... مورد توجه عمیق قرار نخواهد گرفت.

سؤال پژوهش

عامل‌های خطر مؤثر بر تکرار جرم بر اساس تجربه زیسته مجرمین کدام‌اند؟
در قسمت یافته‌ها به مقوله‌های اصلی، زیرمقوله‌ها و مفاهیم اشاره گردید در این قسمت به مدل پارادایمی و توضیح مقوله هسته اشاره می‌گردد.

مقوله هسته‌ای: محرومیت پایدار/پایداری محرومیت

این محرومیت دارای ابعادی است. افرادی که به سوی تکرار جرم می‌روند به دلیل تداوم مجموعه‌ای از محرومیت‌ها در تله باختن زندگی گیر می‌کنند. در قدم اول محرومیت آنها این گونه است که آنها از یک رفاه اولیه که نیازهای اساسی‌شان را تأمین می‌کند بهره‌چندانی ندارند. یعنی بعد از بار اول زندان باز هم بیکارند، فقیرند و سرپناهی ندارند. محرومیت دیگر آنها، در قالب رانش‌های فردی اجتماعی است که شامل طردشدگی‌ها در نزد خود و دیگران است و تجلی آن را نیز در جامعه در قالب شکاف اجتماعی تجربه می‌کنند. آن‌ها نوعی دیگر از محرومیت را که همان عدم برخورداری از زندگی طبیعی است، به دلیل پیشینه شخصی و شخصیتی‌ای که دارند و به‌نوعی گرفتار شرایط شخصی نامطلوب و کم‌بهره از سلامت جسمی و عاطفی هستند، تجربه می‌کنند این محرومیت در

ادامه در بعد فردی به صورت محرومیت از یک خودپنداره جامعه پذیر نیز تجربه می شود و آنها مجبور به داشتن هویت ها و باورهای آسیب زا هستند که آنها را به سوی تکرار جرم می کشاند. محرومیت آنها به صورت دیگری نیز هست و آن عدم بهره مندی از دارایی اجتماعی سالم و موفقیت آفرین است. به عبارتی آنها به دلیل دسترسی به فرصت های نامشروع و همنشینهای آسیب زا دارای نوعی از دارایی اجتماعی هستند که آنها را به سوی جرم بیشتر می کشاند. سرمایه خرده فرهنگی مجرمانه آنها با محرومیت دیگری که شامل محرومیت از شیوه های طبیعی و جامعه پذیر دسترسی به داشته هاست، همراه می شود و آنها را به سوی جبران آسیب زای نداشته ها می کشاند.

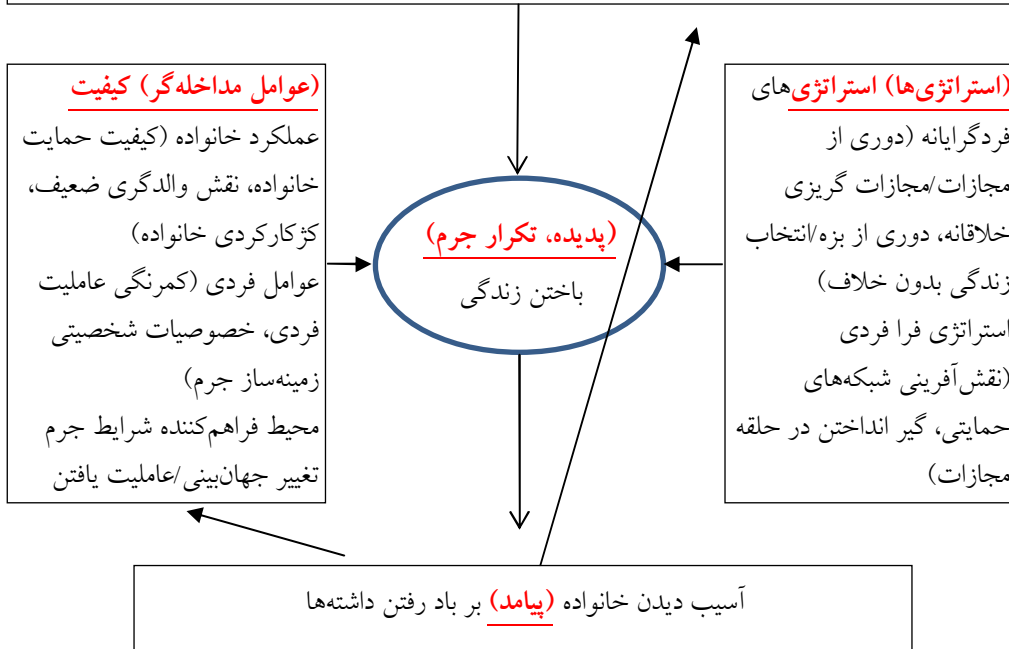
محرومیت نهایی آنها مربوط به نظام قضایی ناکارآمد در مواجهه با خودشان است و این در حالی است که نه تنها در جامعه و سراسر حیات خود درگیر محرومیت های چندگانه بوده اند بلکه بعد از بار اول ارتکاب جرم، از رویه های سیستم قضایی که آنها را از تکرار جرم بازدارد و توانمند کند نیز بی بهره اند. به طور کلی افرادی که مرتکب جرم های چند باره می شوند، هم از سوی جامعه در قالب رانش های فردی اجتماعی، عدم تأمین نیازهای اولیه و اساسی و سرمایه خرده فرهنگی مجرمانه دچار محرومیت های پایداری هستند، همچنین از سوی نظام قضایی از برخورد و اصلاح مناسب خود محروم اند و علاوه بر آن، در دنیای ذهنی و درونی خود در قالب گرفتارشدگی، بازتعریف مسئله ساز خودپنداره و جبران آسیب زای نداشته ها، محرومیت های بیرونی را درونی کرده و بر اساس آن مجبور به نوعی از زیستن همراه با باختن زندگی شده اند.

(شرایط علی) جبران آسیب‌زای نداشته‌ها (درآمدزایی بالا و سهل‌خلاف کسب منزلت آسیب‌زا با خلاف) عدم تأمین نیازهای اساسی (فقر و نداری، شرایط نامناسب اشتغال، بی‌پناهی) رانش فردی اجتماعی (طردشدگی، حس بیچارگی، تجربه شکاف اجتماعی)

محرومیت زندگی پایدار/پایداری محرومیت

گرفتارشدگی/در خویشتن حبس شدگی (تاریخچه بزه‌ی، باتلاق مواد و الکل، وضعیت آسیب‌شناختی روانی-رفتاری)

نظام قضایی ناکارآمد (نقص سیستم قضایی، تجربه غیر بازدارندگی زندان) بازتعریف مسئله‌ساز خودپنداره (کسب هویت خلافکاری، باورهای سوق‌دهنده به آسیب) سرمایه خرده‌فرهنگی مجرمانه (همنشین آسیب‌زا، فرصت‌های نامشروع)

(زمینه) بی سرو سامانی (بی سرو سامانی زندان: خشونت در زندان، عرصه عیش و نوشی به نام زندان) بی سرو سامانی نهادهای اجتماعی: بی سرو سامانی خانواده، بی سرو سامانی رواج مواد، بی سرو سامانی وضعیت نهاد آموزش، بی سرو سامانی وضعیت اقتصادی خانواده)

جبران آسیب‌زای نداشته‌ها (درآمدزایی بالا و سهل‌خلاف، کسب منزلت آسیب‌زا با خلاف)

از نظر کلوارد و اوهلین بسیاری از افراد خواستار دستیابی به شیوه زندگی طبقه متوسطند اما تعداد زیادی نیز به‌طور ساده خواهان پول بیشتری بدون آنکه بهبودی در شیوه زندگی خود ایجاد کنند یا عضویت طبقاتی خویش را در حال حاضر تغییر دهند. این گروه برای انجام عمل مجرمانه یا انحرافی تحت بیشترین فشار هستند؛ زیرا خواسته آنان دستیابی سریع به پول و نیاز به مصرف تجملی نمایی است. (قاسمی و یازرلو، ۱۳۸۳: ۱۱۴-۱۱۵)

عدم تأمین نیازهای پایه (فقر و نداری، شرایط نامناسب اشتغال، بی‌پناهی) در ذیل به شماری از پژوهش‌های صورت گرفته و تأییدگر این مقوله اشاره می‌گردد:

بر اساس تحقیق کانالیس و همکاران (۲۰۱۴) بیکاری به‌طور قدرتمندی پیش‌بینی‌کننده تکرار جرم عمومی می‌باشد. نتایج تحقیقات (کفاشی و اسلامی، ۱۳۸۸) (معظمی، شیروی و صالحی، ۱۳۹۴) لاکوود^۱ و همکاران (۲۰۱۲) نیز تأییدکننده این مقوله بودند.

مطابق نظر شلاپنتوخ^۲ ساختارهای مختلف که عامل بیکاری، نابرابری اجتماعی، استاندارد پایین زندگی، انواع مختلف تبعیض و شکسته شدن نیابت خانواده‌ها و سنت‌های فرهنگی هستند بی‌تردید به ظهور جرائم منجر می‌شوند. (شلاپنتوخ، ۱۳۹۵: ۳۵) بر پایه تحلیل بکر، اگر مطلوبیت مورد انتظار ناشی از جرم، از مطلوبیت مورد انتظار کار قانونی بیشتر باشد، جرم انجام می‌شود که بر این اساس، شرایط اقتصادی مانند فقر و بیکاری موجب افزایش نرخ ارتکاب جرم می‌شوند، چون این عوامل تفاوت میان منافع جرم و کار قانونی را افزایش می‌دهند. (میرزایی، ۱۳۹۶: ۲۹۴).

در خصوص مقوله هسته‌ای محرومیت پایدار / پایداری محرومیت:

پیس^۳ محرومیت را مترادف فقر درآمدی و وضعیت افرادی دانسته است که نمی‌توانند

1. Lockwood
2. Shlapentokh
3. peace

به بازار کار درآمدزا ملحق شوند و یا کار با دستمزد پایین دارند. محرومیت را می‌توان به ابعاد مختلف تقسیم کرد که یکی از این ابعاد محرومیت اقتصادی می‌باشد. این بعد در سطح درآمد می‌باشد و شامل محرومیت از دسترسی به غذا، سرپناه، خدمات آموزش و سلامت را شامل می‌شود. (خزایی، داورپناه و امانی، ۱۳۹۸: ۱۸)

بر اساس تعریف سن^۱ از اشتغال، فقدان اشتغال نه تنها درآمدزایی را تحت الشعاع قرار می‌دهد و موجب محرومیت می‌شود بلکه کاهش تشخیص و به رسمیت شناختن نقش مولد افراد را نیز در پی دارد. به عبارت دیگر اشتغال نوعی مشروعیت اجتماعی و موقعیت اجتماعی برای دستیابی به درآمد را فراهم می‌کند. (امیدی، ۱۳۸۹: ۴۰).

رانش فردی اجتماعی (طردشدگی، حس بیچارگی، تجربه شکاف اجتماعی) در ذیل به شماری از پژوهش‌های تاییدگر این مقوله اشاره می‌گردد:

بر اساس پژوهش (محمد یعقوبی، محمود علمی، ۱۳۹۶) عدم پذیرش جامعه و بازگشت مجدد به زندان رابطه معنادار و مثبت دارند. عدم پذیرش خانواده و بازگشت مجدد به زندان رابطه معنادار و مثبت دارند. مطابق پژوهش (معظمی، شیروی و صالحی، ۱۳۹۴) هرچقدر پذیرش زندانیان آزادشده از سوی خانواده و جامعه و محل کار کمتر باشد و این افراد مورد بی‌توجهی قرار گیرند، تکرار جرم و بازگشت مجدد به زندان بیشتر خواهد بود. در ادامه به نظریات صاحب‌نظران مرتبط با این مقوله اشاره می‌گردد.

در مورد طردشدگی، به باور هیرشی زمانی که پیوند میان فرد و جامعه ضعیف گردد. فرد بدون حس وابستگی به یک بیمار روانی تبدیل می‌شود (میرزایی، ۱۳۹۶: ۲۳۸). هارولد کارفینگل نیز، اصطلاح مراسم تباه شدن پایگاه را به کار می‌برد که بیانگر تهمت‌های عمومی و کلیشه‌ای به افرادی است که به عنوان بی‌ارزش دیده می‌شوند. در مورد شکاف اجتماعی: گور^۲ معتقد است شدت و عمق احساس محرومیت نسبی به ادراک ذهن مردم از فاصله بین انتظارات و امکانات ارضای نیاز بستگی دارد. هرچه فاصله بین انتظارات و

1. Amartya Sen
2. Goor

تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر مؤثر بر...، طالبی و گلجویی | ۶۱

امکانات ارضای نیاز بیشتر باشد احساس محرومیت و بی‌عدالتی بیشتر می‌شود (ساعدی؛ هاشمی؛ عابدی، ۱۳۹۲: ۷۹-۸۰). جرم‌شناسان معتقدند که نابرابری درآمد در جوامع مختلف هم تولید فشار می‌کند و هم باعث افزایش میان‌جرم در آن‌ها می‌شود زیرا شکاف عمده بین فقیر و غنی، کینه‌توزی و عدم اعتماد را بوجود می‌آورد و چنین وضعیتی سرانجام به خشونت و جرم می‌انجامد. (باقری و ملتفت، ۱۳۸۹: ۶۹-۷۰)

در خصوص ارتباط محرومیت با این مقوله: مطابق با نظر وانگ^۱ محرومیت اجتماعی پنج جنبه دارد که دو جنبه آن شامل فقدان مشارکت در سازمان‌ها و فرایندهای تصمیم‌گیری: فقدان حق رأی، عدم تعلق به هر گروه اجتماعی یا سیاسی و همچنین روابط میان فردی: شبکه‌های اجتماعی محدود، حاشیه‌ای یا بدنام شدن، فقدان حمایت از سوی اعضای خانواده، دوستان و یا اجتماعات می‌باشد.

همچنین هان اشاره می‌کند: "محرومیت اجتماعی زمانی اتفاق می‌افتد که افراد جامعه قادر به مشارکت در اجتماع نباشند و در جایی اتفاق می‌افتد که افراد و گروه‌ها به‌طور غیرعادی از فرصت مشارکت در امور اجتماعی محروم می‌شوند." (خزایی، داورپناه و امانی، ۱۳۹۸: ۳۲).

گرفتارشدگی/در خویشتن حبس‌شدگی (تاریخچه بزهکاری، باتلاق مواد و الکل، وضعیت آسیب‌شناختی روانی-رفتاری)

در ذیل به شماری از پژوهش‌های تاییدگر این مقوله اشاره می‌گردد:

هریس و رایس (۲۰۰۷) ارتباط بین تکرار جرم و سه سنجه مختلف سن مجرم را بررسی کردند که شامل سن در هنگام آزادی، سن در هنگام ارتکاب جرم شاخص و سن در زمان ارتکاب اولین جرم. اگرچه معلوم شد که هر سه سنجه به‌طور معناداری با تکرار جرم خشن (شامل جرائم جنسی و غیرجنسی) ارتباط دارند. معادله رگرسیون نشان داد که ممکن است سن در هنگام ارتکاب جرم اول، از جرم در هنگام آزادی در خصوص تکرار جرم خشن مهم‌تر باشد. آن‌ها بیان کردند که این سنجه سن ممکن است بهتر، ضد اجتماعی

1. Wang

بودن مستمر در طول زندگی را انعکاس دهد. فردی با سن پایین‌تر در هنگام ارتکاب اولین جرم، یا هنوز در هنگام ارزیابی خطر جوان است یا در حال حاضر مسن‌تر شده است که الگوی ارتکاب جرم برای تمام عمر را نشان می‌دهد.

در یک مرور سیستمی از ۶۲ مطالعه در ۱۲ کشور فاضل و دانش^۱ (۲۰۰۲) پیدا کردند که ۶۵٪ مردها و ۴۲٪ زن‌های زندانی یک اختلال شخصیتی داشتند که در مورد ۴۷٪ مردها و ۲۱٪ زن‌ها اختلال شخصیت ضد اجتماعی تشخیص داده شد. که تقریباً ۱۰ برابر نرخ آن در جمعیت عمومی است. وقوع نامتناسب اختلال شخصیت ضد اجتماعی در این زمینه تعجب‌آور نیست زیرا این اختلال با مشکلات رفتاری که شامل شکستن حقوق دیگران و تکرار جرم است مشخص می‌شود. فرا تحلیلی توسط جندرو و همکاران^۲ (۱۹۹۶) بر روی ۱۳۱ مطالعه صورت پذیرفت و این یافته به دست آمد که تاریخچه‌ای از رفتار ضد اجتماعی و رفتار مجرمانه بالاترین رابطه با تکرار جرم در آینده را دارد. بر اساس تحقیق کانلس و همکاران^۳ (۲۰۱۴) سابقه ارتکاب جرم، الگوهای شخصیت ضد اجتماعی، سو مصرف الکل یا مواد به‌طور قدرتمندی پیش‌بینی کننده تکرار جرم عمومی بودند درحالی که خصوصیات شخصی مشکل‌ساز به صورت قدرتمند تکرار جرم خشن را پیش‌بینی می‌کرد.

مطابق نتایج تحقیق (احمد قلخان‌باز و همکاران، ۱۳۹۱) مصرف مواد قبل از زندان و سن در اولین ارتکاب جرم با تکرار زندانی شدن رابطه معنادار داشت. شفرود و همکاران^۴ (۲۰۱۶) در پژوهششان نشان دادند که مجرمین دارای نمرات بالاتر در جامعه ستیزی در مقایسه با مجرمین دارای نمرات پایین‌تر، احتمال بیشتری برای زندانی شدن مجدد، نرخ بالاتر محکومیت مجدد و محکومیت مجدد سریع‌تر داشتند. مجرمین دارای شخصیت ضد اجتماعی در مقایسه با مجرمین فاقد شخصیت ضد اجتماعی احتمال بیشتری داشتند که در دوره پیگیری دچار محکومیت مجدد و زندانی شدن مجدد بگردند. تحقیقات و گدی و

-
1. Fazel&Danesh
 2. Gendreau etal
 3. CANALES etal
 4. Shepherd etal

تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر مؤثر بر...، طالبی و گلجویی | ۶۳

همکاران (۲۰۰۷) فیشر و همکاران^۱ (۲۰۱۴) اواسلاتی^۲ و همکاران (۲۰۱۸) فرزنان کاشانی و مورفی^۳ (۲۰۱۵)

(بهروان و بهروان، ۱۳۹۱) نیز تأییدکننده عامل خطر بودن مفاهیم موجود در این مقوله می‌باشند.

در خصوص ارتباط محرومیت با این مقوله: از نظر جوئل و فرومن^۴ محرومیت اجتماعی به دو بعد قابل تقسیم است: یکی از این ابعاد محرومیت اجتماعی و فرهنگی و یا رابطه‌ای است، در یکپارچگی یا انسجام فرهنگی تمرکز بر ارزش‌ها و هنجارها است و محرومیت را در ارتباط با فقدان پیروی از هنجارها و ارزش‌های محوری شهروندی اجتماعی فعال است. مثل اخلاق ضعیف، سو استفاده از نظام تأمین اجتماعی، رفتارهای بزهکارانه، عدم درگیری و مشارکت در امور محلی و جامعه در سطح کلان یا گسترده (خزایی، داورپناه و امانی، ۱۳۹۸: ۱۸).

نظام قضایی ناکارآمد (نقص سیستم قضایی، تجربه غیر بازدارندگی زندان) در ذیل به شماری از پژوهش‌های تأییدکننده این مقوله اشاره می‌گردد:

مطابق پژوهش (کفاشی و اسلامی، ۱۳۸۸) و (معظمی، شیروی و صالحی، ۱۳۹۴) یادگیری و آشنایی با جرائم جدید در زندان فرد را در اجرای جرائم قبلی با تجربه می‌کند و بر شدت و تکرار جرائم بعدی تأثیرگذار است.

بازتعریف مسئله‌ساز خودپنداره (کسب هویت خلافکاری، باورهای سوق‌دهنده به آسیب) در ذیل به شماری از پژوهش‌های تأییدکننده این مقوله اشاره می‌گردد:

بر اساس تحقیق کانالس و همکاران (۲۰۱۴) ارزش‌های حامی جرم، به‌طور قدرتمندی پیش‌بینی کننده تکرار جرم عمومی است. وگدی و همکاران (۲۰۰۷) در پژوهششان نشان دادند که تفاوت‌های معناداری بین کسانی که مرتکب دوباره جرم شدند با کسانی که

-
1. Fisher et al
 2. Oueslati
 3. Farzan-Kashani& Murphy
 4. Johoel&Froman

مرتکب جرم مجدد نشدند در گرایش‌های مجرمانه وجود دارد. تحقیقات جندرو و همکاران (۱۹۹۶) و والترز^۱ (۲۰۱۶) نیز تأییدکننده این مقوله بودند.

سرمایه خرده‌فرهنگی مجرمانه (همنشین آسیب‌زا، فرصت‌های نامشروع) در ذیل به شماری از پژوهش‌های تأییدکننده این مقوله اشاره می‌گردد:

بر اساس تحقیق کانالس و همکاران (۲۰۱۴) ارتباط با دوستان ضد اجتماعی به‌طور قدرتمندی پیش‌بینی‌کننده تکرار جرم عمومی است. وگدی و همکاران (۲۰۰۷) در پژوهش‌شان نشان دادند که تفاوت‌های معناداری بین کسانی که مرتکب دوباره جرم شدند با کسانی که مرتکب جرم مجدد نشدند در تعامل با دوستان ضد اجتماعی وجود دارد. تحقیق خزایی و همکاران، (۱۳۹۱) نیز تأییدکننده این مقوله بود. در ادامه به نظریات صاحب‌نظران مرتبط با این مقوله اشاره می‌گردد.

در سطح فردی اگنیو توجه خود را به روابط منفی با دیگران متمرکز کرده است. وی استدلال نمود این روابط منفی، هیجان‌های منفی را در شخص بوجود آورده و سپس هیجان‌های منفی جرم را بوجود می‌آورند. (میرزایی، ۱۳۹۶: ۲۲۳). برخی نیز به جامعه‌پذیری مجدد منفی در زندان اشاره دارند چنانچه نقطه عطف جامعه‌پذیری مجدد منفی را نظام زندان دانسته و اینکه در همه کشورها هم بندان به ویژه زندانیان جوان از هم می‌آموزند که چگونه نظم را به چالش بگیرند (ماسیونیز، ۲۰۰۱: ۱۳۳-۱۳۴).

با بررسی مدل به‌دست‌آمده می‌توان به تأثیر عمده عوامل اجتماعی و همچنین تأثیر عوامل فردی در پایداری محرومیت توجه داشت، همان‌طور که از دیدگاه گیدنز، محرومیت تنها ناشی از اعمال فردی کنشگران و یا ناشی از ساختار جامعه نیست بلکه هردوی آنها در بروز محرومیت مؤثر بوده‌اند. کنشگر انسانی با وجود استعداد صرفاً موجودات خودآگاهی نیستند بلکه جریان جاری فعالیت‌ها و شرایط را بازتاب می‌کنند به‌نوعی هم افراد جامعه و هم شرایط اقتصادی، سیاسی، فرهنگی را در بروز محرومیت و توسعه‌نیافتگی دخیل‌اند و برای رهایی از آن هم تغییر انسان‌ها و هم تغییر شرایط را توأمان

1. Walters

تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر مؤثر بر... ، طالبی و گلجویی | ۶۵

می‌بایست در نظر داشت. در فرایندهای جامعه نمی‌توان مقصر اصلی را فرد و یا جامعه به صورت مطلق بیان کرد در محرومیت افراد در جامعه این تنها ساختارها و شرایط نیستند که افراد را با موانع و محرومیت‌ها روبرو می‌کنند بلکه افراد خودشان نیز با اعمال و کنش‌هایی که انجام می‌دهند مانع رفع محرومیت خود می‌شوند. در واقع می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که افراد و ساختارها توأمان به محرومیت دامن می‌زنند.

پیشنهادها:

پیشنهادهای کاربردی:

تعامل با قانون‌گذاران در خصوص لزوم اصلاح قوانینی که خود موجب جرم بیشتر و سوق دادن مجرمین به ارتکاب مجدد جرم می‌شود.

تعامل با سیستم قضایی و انعکاس تأثیرات احکام زندان بر زندگی مجرمین، خانواده ایشان و اجتماع

ساخت برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی در خصوص به‌کارگیری زندانیان آزاد شده در مشاغل مختلف و جلوگیری از طرد اجتماعی ایشان

پیشنهادهایی برای پژوهشگران آتی:

با توجه به اهمیت تحقیقات به‌روز و کاربردی، به مددکاران اجتماعی پیشنهاد می‌شود به عوامل خطر و عوامل پشتیبان به صورت جداگانه و با جوامع هدف مشخص‌تر توجه نمایند. عناوینی مانند:

عوامل پشتیبان در جلوگیری از تکرار جرم

عوامل خطر مؤثر بر تکرار جرم به صورت اختصاصی در نوع جرم‌ها مانند جرائم خشن، جرائم جنسی، جرائم مالی...

عوامل خطر مؤثر بر ارتکاب مجدد جرم زن‌ها

عوامل خطر مؤثر بر تکرار جرم نوجوانان

منابع

- استراس، آنسلم. کوربین، جولیت. (۱۳۹۵) اصول روش تحقیق کیفی: نظریه‌های مبانی رویه‌ها و شیوه‌ها. ترجمه: بیوک محمدی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- امیدی، رضا و غفاری، غلامرضا (۱۳۸۹)، چرخش مفهومی و نظری از فقر به سازه‌ی مطروودیت اجتماعی. فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه
- برنارد، تامس، اسنیپس، جفری و جرولد، الکساندر. (۱۳۹۴) جرم‌شناسی نظری ولد (ویرایش ششم). ترجمه: علی شجاعی، تهران: دادگستر
- بخارایی، احمد. (۱۳۹۰). جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی در ایران. چاپ دوم. پژوهشگاه جامعه. تهران
- بهروان، حسین و بهروان، ندا. (۱۳۹۱). تبیین جامعه‌شناختی بازگشت به زندان با تأکید بر نظریه برجسب. علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد. شماره ۱۹، از ۳۳-۶۲
- باقری، معصومه و ملتفت، حسین. (۱۳۸۹). برخی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم زنان: مطالعه نمونه‌هایی از زنان در شهر اهواز. مجله مطالعات اجتماعی ایران. دوره ۴، شماره ۲، ۱۲۴-۱۳۸
- خزایی، سلمان، قلخانباز، احمد، افشاری، مریم، سهیلی زاد، مختار، فرازی، رضا (۱۳۹۱). عوامل مرتبط با تکرار زندانی شدن در بین زندانیان شهر تویسرکان در سال ۱۳۹۱، مجله علمی پزشکی قانونی، دوره ۱۹، شماره ۴ و ۱: ۱۸۵-۱۹۲
- خزایی، مصطفی؛ داورپناه، مسعود و امانی، مجتبی. (۱۳۹۸). شهر و محرومیت اجتماعی در ایران، انتشارات جهاد دانشگاهی واحد شهید بهشتی.
- دادستان، پریخ. (۱۳۸۹). روانشناسی جنایی. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت). تهران
- رفیعی، حسن و همکاران. (۱۳۸۷). روش‌های تحقیق بین‌رشته‌ای در اعتیاد. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. تهران
- سلیمی، علی. داوری، محمد. (۱۳۸۶). جامعه‌شناسی کجروی. ویراست دوم. پژوهشگاه حوزه و دانشگاه. قم
- ستوده، هدایت ا...، (۱۳۸۹)، آسیب‌شناسی اجتماعی، انتشارات آوای نور، تهران

تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر مؤثر بر...، طالبی و گلجویی | ۶۷

- شلاپنتوخ، ولادیمیر. (۱۳۹۵). *نظم اجتماعی در جامعه معاصر: آثار منفی و مثبت ترس*. ترجمه صارمی، اصغر. نشر جامعه شناسان. چاپ اول.
- صدیق سروسنایی، رحمت ا... (۱۳۸۹). *آسیب شناسی اجتماعی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)*. تهران
- کفاشی، مجید و اسلامی، عنایت. (۱۳۸۸). *بررسی عوامل مؤثر بر تکرار جرم و بازگشت مجدد به زندان در استان خراسان شمالی، فصلنامه پژوهش اجتماعی، ۴ (۲): ۵۷-۶۹*
- معظمی، شهلا، شیروی، مهسا و صالحی، معصومه. (۱۳۹۴). *تأثیر زندان بر تکرار جرم زنان*. *دانشنامه حقوق و سیاست*. شماره ۲۳: ۳۹-۵۸
- میرزایی، خلیل. (۱۳۹۵). *کیفی پژوهی*. نشر فوژان. تهران
- میرزایی، سارا. (۱۳۹۶). *جامعه شناسی جنایی*. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- یعقوبی، محمد و علمی محمود. (۱۳۹۶). *نقش عوامل خانوادگی و اجتماعی در بازگشت مجدد زندانیان به زندان*. *علوم اجتماعی: مطالعات جامعه‌شناختی*. شماره ۳۵، ۷-۲۳
- همشهری آنلاین (۱۳۹۹) *قابل دسترس به آدرس:*
- <https://www.hamshahrionline.ir/news/1035/369774>
- *خبرگزاری مهر (۱۳۹۹) قابل دسترس به آدرس:*
- <https://www.mehrnews.com/news/5062374>
- Abracen, J. Langton, C. Looman, J. Gallo, A. Ferguson, M. Axford, M & Dickey, R. (2014). Mental Health Diagnoses and Recidivism in Paroled Offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 58(7) 765-779
- Barrick, K. Lattimore, K. P and Visser, A. C. (2014). Reentering Women: The Impact of Social Ties on Long-Term Recidivism. *The Prison Journal*. 2014, Vol. 94(3) 279-304
- Cale, J and Lussier, P. (2012). Merging Developmental and Criminal Career Perspectives: Implications for Risk Assessment and Risk Prediction of Violent/ Sexual Recidivism in Adult Sexual Aggressors of Women. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment* 24(2) 107-132
- Castillo, E & Alarid, L. (2011). Factors Associated With Recidivism Among Offenders With Mental Illness. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 55(1) 98-117

- Craig, A.L. (2011). The Effect of Age On Sexual and Violent Reconviction. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 55(1) 75-97
- Development Services Group, Inc. 2015. "Risk Factors for Delinquency." Literature review. Washington, D.C.: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention. <https://www.ojjdp.gov/mpg/litreviews/Risk%20Factors.pdf>
- En-sung, H. (2011). From Diversion to Reentry: Recidivism Risks Among Graduates of an Alternative to Incarceration Program. *Criminal Justice Policy Review* 22(2) 219-234
- Farrington, D.P. 2000. Explaining and preventing crime: The globalization of knowledge—The American Society of Criminology 1999 presidential address. *Criminology* 38(1):1-24
- Farrington, D., Loeber, R., & Ttofi, M. (2012). *Risk and protective factors for offending*. In B.C. Welsh & D. P. Farrington (Eds.), *The Oxford handbook of crime prevention* (pp. 46-69)
- Farrington, D., Welsh, B. (2007). *Saving children from a life of crime*. Oxford University Press
- Farzan-kashani, J. and Murphy, M.C. (2015). Anger Problems Predict Long-Term Criminal Recidivism in Partner Violent Men. *Journal of Interpersonal Violence* 1-15
- Ferguson, M.A. and Ogloff, P.J. (2009). Predicting Recidivism By Mentally Disordered Offenders Using The LSI-R:SV. *Criminal Justice And Behavior*, Vol. 36 No. 1, 5-20
- Gendreau, P., Little, T., & Goggin, C. (1996). A meta-analysis of the predictors of adult offender recidivism: What works! *Criminology*, 34, 575-603.
- Georgia Zara and David P. Farrington, (2016). *Criminal Recidivism*, first published, London, Routledge
- Gorbnesu, Adrian. (2013). Female Recidivism Prediction. *Social and Behavioral Sciences* 78 (2013) 46 - 50
- Hanson, K.R. (2006). Does Static-99 Predict Recidivism Among Older Sexual Offenders? *Sex Abuse* 18:343-355.
- Hoeve, Machteld, Geert Jan J.M. Stams, Claudia E. van der Put, Judith Semon Dubas, Peter H. van der Laan, and Jan R.M. Gerris. 2012. "A Meta-Analysis of Attachment to Parents and Delinquency." *Journal of Abnormal Child Psychology* 40(5):771-85.

- Huebner, M. B. and Cobbin, J. (2007). The Effect Of Drug Use, Drug Treatment Participation, And Treatment Completion On Probationer Recidivism. *Journal Of Drug Issues*. 0022-0426/07/03 619-642
- Kaufman, Joanne M. 2005. "Explaining the Race/Ethnicity–Violence Relationship: Neighborhood Context and Social Psychological Processes." *Justice Quarterly* 22(2):224–51.
- Langan, P. and D. Levin (2002) *Recidivism of Prisoners Released in 1994*. Washington, DC: US Department of Justice, Bureau of Justice Statistics.
- Lan O'Donnell, and et al. (2008) 'Recidivism in the republic of the Ireland', *Criminology & Criminal Justice*, SAGE publication
- Loza, W. Mactavish, A. and Loza-fanous, A. (2007). A Nine-Year Follow-Up Study on the Predictive Validity of the Self- Appraisal Questionnaire for Predicting Violent and Nonviolent Recidivism. *Journal of Interpersonal Violence* Volume 22.1144-1155
- Lockwood, S. Nally, M. J. Ho, T. and Hnutson, K. 2012. The Effect of Correctional Education on Postrelease Employment and Recidivism: A 5-Year Follow-Up Study in the State of Indiana. *Crime & Delinquency*. 58(3) 380-396. SAGE publication
- Marsh, I., Melville, G., Morgan, K., Norris, G., & Walkington, Z. (2006). *Theories Of Crime*. Oxon, England: Routledge.
- Murray, Joseph, and David P. Farrington. 2010. "Risk Factors for Conduct Disorder and Delinquency: Key Findings from Longitudinal Studies." *Canadian Journal of Psychiatry* 55(10):633.
- Nicholaichuk, P. T. Olver, E. M. Gu, D. and Wong, S. (2014). Age, Actuarial Risk, and Long-Term Recidivism in a National Sample of Sex Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, Vol. 26(5) 406–428
- Olver, M. and Wong, S. (2006). Psychopathy, Sexual Deviance, and Recidivism Among Sex Offenders. *sexual abuse: a journal of research and treatment*. 18(1)65-82
- Pettersen, C., Nunes, L. K., Woods, M., Maimone, S., Hermann, A. C., Looman, J., & Spape, J. (2015). Does Change in Hostility Predict Sexual Recidivism?. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 59(6) 565–587
- Parent, G., Guay, P. J., & Knight, A. R. (2011). An Assessment Of Long-Term Risk Of Recidivism By Adult Sex Offenders: One Size Doesn't Fit All. *Journal of Criminal Justice And Behavior*, 38(2), 188-209

- Prell, Lettie. Vitacco, Michael and Zavodny, Denis. (2016). Predicting violence and recidivism in a large sample of males on probation or parole. *International Journal of Law and Psychiatry*. 49: 107–113.
- Rettenberger, M., Briken, P., Turner, D., & Eher, R. (2015). Sexual Offender Recidivism Among a population-Based Prison Sample. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 59(4) 424–444
- Shepherd, M. S., Campbell, E. R., & Ogloff, P. R. J. (2016). Psychopathy, Antisocial personality Disorder, and Reconviction in an Australian Sample of Forensic Patients. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 1–20
- Siwach, G. (2018). Unemployment shocks for individuals on the margin: Exploring recidivism effects. *Labour Economics* 52:231–244
- Shepherd, S., Campbell, R., & Ogloff, R. (2016). Psychopathy, Antisocial Personality Disorder, and Reconviction in an Australian Sample of Forensic Patients. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 1–20
- Spruit, Anouk. van der Put, Claudia. Gubbels, Jeanne and Bindels, Anner. (2017). Age differences in the severity, impact and relative importance of dynamic risk factors for recidivism. *Journal of Criminal Justice* 50: 69–77
- Tindall, S., Harp, K., Winston, E., Webster, J., & Pangburn, K. (2015). Factors Associated with Recidivism among Corrections-Based Treatment Participants in Rural and Urban Areas. *Journal of Substance Abuse Treatment* 56 (2015) 16–22
- Thomson, Annika, Tiihonen, Jari, Miettunen, Jouko, Virkkunen, Matti and Lindberg, Nina. (2018). Firesetting and general criminal recidivism among a consecutive sample of Finnish pretrial male firesetters: A register-based follow-up study. *Psychiatry Research* 259: 377–384.
- Vugt, V. E., Gibbs, J., Stams, J. G., Bijleveld, C., Hendriks, J., & Vanderlaan, P. (2011). Moral Development and Recidivism: A Meta-Analysis. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 55 (8), 1234-1250.

استناد به این مقاله: گل جویی، رسول و طالبی، ابوتراب. (۱۴۰۲). تجربه زیسته مجرمین از عوامل خطر موثر بر تکرار جرم، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۱۰(۳۶)، ۳۱–۷۰.

Social Work Research Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.